

'BENİM SAĞLIĞIM BENİM HAKKIM'

Prof. Dr. Ahmet Saltık

8 11 NISAN 2024 PERŞEMBE

Cumhuriyet

YORUM

Ahmet Saltık

Pusulâ: Bilimsel Aklıcılık

'Benim sağlığım benim hakkım'

7 Nisan, 1950'den beri "Dünya Sağlık Günü" olarak kutlanıyor. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) doğum günü! DSÖ, 7 Nisan 1948'de kuruldu, Türkiye kurucu üyelerden. Son yıllarda "Sağlık Haftası" olarak değerlendiriliyor 7-14 Nisan. DSÖ, 2. büyük dünya paylaşım savaşının ardından büyük umutlarla Milletler Cemiyeti yerine kurulan Birleşmiş Milletler'in (BM) uzmanlık örgütlerinden biri.

BM, bir tür "Dünya Hükümeti" gibi düşünülebilir, DSÖ de Dünya Sağlık Bakanlığı. Küreselleşme!

DSÖ her yıl 7 Nisan'da (doğum gününde) kendisi insanlığa bir tür armağan sunuyor! Gelecek yaş gününe dek, verilere dayalı olarak (Kanıtla Dayalı Tıp) dünyanın en önemli sağlık sorununu öne çıkarıyor. Bir savsöz (slogan, motto) geliştiriyor ve o çekirdeği; iletleri, uyarıları, dilekleri, yol gösterileri ile örüyor. **Küresel farkındalık** oluşturmaya, gerçekçi gündemlere odaklanmaya çalışıyor.

Bu bağlamda her yıl kapsamlı bir "Dünya Sağlık Raporu" (World Health Report) da yayımlıyor.

Tüm kaynaklara örgütün resmi web sitesinden (www.who.int) ücretsiz erişilebiliyor ve indirilebiliyor.

DSÖ, UNICEF, UNESCO, ILO, UNEP, UNDP... 16 temel BM biriminden. "Uluslararası Bakanlık"tan birkaçı. Bu kurumlar "keşke" siyasallaştırılmasa ve teknik uzmanlık kurumları olarak bilimsel açıdan özgür, yönetsel ve akçalı bakımdan da özerk çalışabilseler. Yeterli olanaklar sağlansa. Ama öyle olmuyor, bir bakıyorsunuz Sam Amca öfkeleniyor ve DSÖ bütçesine katkısını salgında iken kısıyor!?

***
Bu yıl savsöz (motto) başlıkta:

Benim sağlığım benim hakkım! Önemli bir iletiyi yükleniyor: "Sağlık haktır!" Oysa küreselleşTİRmecî neoliberal emperyalistler tam da tersini "kapital aşk" ile yaratıcı(!) biçimde bulup, **paran kadar sağlık** diye dayatıyor. Yaman meydan okuma. Son 4 onyıldır epey yol aldı. Hele SSCB 35 yıl önce dağılınca, seçenek kamusal sağlık hizmeti modeli de kalmadı kapitalizmin korkusu da, iyice azgınlığı. Bu sefil küresel abanmadan Türkiye payını fazlasıyla aldı:

- **sağlıkta da büyük ölçüde küreselleşTİRildi, hatta sağlık kapitülasyonu vardı (şehir hastanelerini)**
- **sağlık hizmetleri hızla ve ölçüsüz özelleştirildi - piyasalaştırıldı, rant artırmı - karapara aklamaları...**

- **kamu olabildiğince çekirdek denetleyici(!) - düzenleyici(!) "ustü" bir role indirgendü (AY m.56)...**

- **"Sağlıkta Dönüşüm" tuzağı (Health Transformation) dayatıldı ve "sevdaş taseron AKP" eliyle 21 yılda neredeyse tamamlandı.**

Çıplaklıkta bilimsel ki sağlığa yaşanan tıkanma-çöküş, bu emperyal politikaların ürünü. Dolayısıyla, "Benim sağlığım benim hakkım" çıkışı-isyani, ancak hak temelli politikaların ekonomi politik altyapısını oluşturabilirse işlevseldir, değilse havada kalır, ayrımdındadır.

Bu kavrayış ile örgütü yol alalım gelecek 7 Nisan'lara, dileriz. Hekimlerin - sağlık emekçilerinin kitlelerde böylesine bir bilinç (ayrımına varma) oluşması için öncü aydın sorumluluğu sıcak fırında! 21. yüzyılda, gebelik planlamasından başlayarak **erişilebilecek en nitelikli sağlık**

hizmeti ve gereçlerini temel insan hakkı olarak tanımamak, ortaçağa savrulmaktır. Kaldı ki sağlığı-egitimi toplumdaki ilerlemeleri sürdürmek olanaksızdır. DSÖ'nün tek tip - tek sağlık önermesi ile **insan - hayvan - çevre sağlığı** bütüncül yaklaşım konusu edilmedi. Başka türlü zaten "sürdürülebilir" değildir. BM 3. Bin yıl Kalkınma Hedefleri, 2030 sonrası bir daha ötelenmemelidir. Basta IHEB (İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi) olmak üzere (10.12.1948, md.25) pek çok uluslararası antlaşma ve sözleşmede benimsenen **SAĞLIKLI YAŞAM HAKKI**ni herkesse tam olarak gerçekleştirilmeli. 21. yüzyıl şafağında gezegenimizde erişilen uygarlık düzeyine çok yakışacaktır. Üç yalın gerekeceği:

1. **Çünkü hem bu gormekli başanın-uygarlığın yaratıcısıdır sağlığı ve eğitimli insangücü**

2. **Hem de onusuz sağlığı - eğitimli insangücü) uygarlığı sürdürüm olanaklı ve anlamlı değildir.**

3. **Başka türlü insanoğlu ve erdemli düzen" (küreselleşme yerine!) ile bağdaştırılmaz.**

Neoliberal utanmaz kapitalizm, dizginlenerek "sağlıklı yaşam hakkı"ni teslim edip ilkeliliğinden bir parça kurtulmalı ki o da "biraz daha" ömrünü uzatabilsin (!) insanlık uyanıyor... Bu yabani (vahşil) ve ölçüsüz sömürü sürgit kılınamaz. **Uygarca uzlaşma çağımızın kaçınılmaz gereği.** En temel adimlardan ilki: "HER AİLEYE 1 ÇOCUK" ikmesi ile, aşın ve mutlak olarak gereksiz, yaşamsa ve yoksulla açık tehdit nüfus artış hızını düşürmek olmalı. Daha **sağlıklı - adil - erdemli - gönencil dünya** düzeni olanaklıdır!

7 Nisan, 1950'den beri "Dünya Sağlık Günü" olarak kutlanıyor.

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) doğum günü! DSÖ, 7 Nisan 1948'de

kuruldu, Türkiye kurucu üyelerden. Son yıllarda "Sağlık Haftası" olarak

değerlendiriliyor 7-14 Nisan. DSÖ, 2. büyük dünya paylaşım savaşının

ardından büyük umutlarla Milletler Cemiyeti yerine kurulan Birleşmiş

Milletler'in (BM) uzmanlık örgütlerinden biri.

BM, bir tür "Dünya Hükümeti" gibi düşünülebilir, DSÖ de Dünya Sağlık

Bakanlığı. Küreselleşme!
DSÖ her yıl 7 Nisan'da (doğum

gününde) kendisi insanlığa bir tür armağan sunuyor! Gelecek yaş gününe dek, verilere dayalı olarak (Kanıtla Dayalı Tıp) dünyanın en önemli sağlık sorununu öne çıkarıyor. Bir savsöz (slogan, motto) geliştiriyor ve o çekirdeği; iletleri, uyarıları, dilekleri, yol gösterileri ile örüyor. **Küresel farkındalık** oluşturmaya, gerçekçi gündemlere odaklanmaya çalışıyor.

Bu bağlamda her yıl kapsamlı bir "Dünya Sağlık Raporu" (World Health Report) da yayımlıyor.

Tüm kaynaklara örgütün resmi web sitesinden (www.who.int) ücretsiz erişilebiliyor ve indirilebiliyor.

DSÖ, UNICEF, UNESCO, ILO, UNEP, UNDP... 16 temel BM biriminden, "Uluslararası Bakanlık"tan birkaçı. Bu kurumlar "keşke" siyasallaştırılmasa ve teknik uzmanlık kurumları olarak bilimsel açıdan özgür, yönetsel ve akçalı bakımdan da özerk çalışabilseler. Yeterli olanaklar sağlansa. Ama öyle olmuyor, bir bakıyorsunuz Sam Amca öfkeleniyor ve DSÖ bütçesine katkısını salgında iken kısıyor!?

***
Bu yıl savsöz (motto) başlıkta: **Benim sağlığım benim hakkım!** Önemli bir iletiyi yükleniyor: "Sağlık haktır!" Oysa küreselleşTİRmecî neoliberal emperyalistler tam da tersini "kapital

hizmeti ve gereçlerini temel insan hakkı olarak tanımamak, ortaçağa savrulmaktır. Kaldı ki sağlığı-egitimi toplumdaki ilerlemeleri sürdürmek olanaksızdır. DSÖ'nün tek tip - tek sağlık önermesi ile **insan - hayvan - çevre sağlığı** bütüncül yaklaşım konusu edilmedi. Başka türlü zaten "sürdürülebilir" değildir. BM 3. Bin yıl Kalkınma Hedefleri, 2030 sonrası bir daha ötelenmemelidir. Basta IHEB (İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi) olmak üzere (10.12.1948, md.25) pek çok uluslararası antlaşma ve sözleşmede benimsenen **SAĞLIKLI YAŞAM HAKKI**ni herkesse tam olarak gerçekleştirilmeli. 21. yüzyıl şafağında gezegenimizde erişilen uygarlık düzeyine çok yakışacaktır. Üç yalın gerekeceği:

1. **Çünkü hem bu gormekli başanın-uygarlığın yaratıcısıdır sağlığı ve eğitimli insangücü**

2. **Hem de onusuz sağlığı - eğitimli insangücü) uygarlığı sürdürüm olanaklı ve anlamlı değildir.**

3. **Başka türlü insanoğlu ve erdemli düzen" (küreselleşme yerine!) ile bağdaştırılmaz.**

Neoliberal utanmaz kapitalizm, dizginlenerek "sağlıklı yaşam hakkı"ni teslim edip ilkeliliğinden bir parça kurtulmalı ki o da "biraz daha" ömrünü uzatabilsin (!) insanlık uyanıyor... Bu yabani (vahşil) ve ölçüsüz sömürü sürgit kılınamaz. **Uygarca uzlaşma çağımızın kaçınılmaz gereği.** En temel adimlardan ilki: "HER AİLEYE 1 ÇOCUK" ikmesi ile, aşın ve mutlak olarak gereksiz, yaşamsa ve yoksulla açık tehdit nüfus artış hızını düşürmek olmalı. Daha **sağlıklı - adil - erdemli - gönencil dünya** düzeni olanaklıdır!

aşkı” ile yaratıcı(!) biçimde bulup, *paran kadar sağlık* diye dayatıyor. Yaman meydan okuma. Son 4 onyıdır epey yol aldı. Hele SSCB 35 yıl önce dağılınca, seçenек kamusal sağlık hizmeti modeli de kalmadı kapitalizmin korkusu da. İyice azgınladı. Bu sefil küresel abanmadan **Türkiye payını fazlasıyla aldı:**

- **sağlıkta da büyük ölçüde küreselleşTİRildi, hatta sağlık kapitülasyonları verdi** (*şehir hastaneleri*)!

- **sağlık hizmetleri hızla ve ölçsüz özelleştirildi - piyasalaştırıldı, rant aktarımı - karapara aklama!...**

- **kamu olabildiğince çekilerek denetleyici(?) - düzenleyici(!?)** “uslu” bir role indirgendi (AY m.56)...

“**Sağlıkta Dönüşüm**” tuzağı (Health Transformation) dayatıldı ve “*sevdaı taşeron AKP*” eliyle 21 yılda neredeyse tamamlandı. Çıplaklıkla bilinmeli ki sağlıkta yaşanan tıkanma-çöküş, bu emperyal politikaların ürünü. Dolayısıyla, “*Benim sağlığım benim hakkım*” çıkışı-isyanı, ancak hak temelli politikaların ekonomi politik altyapısını oluşturabilirse işlevseldir, değilse havada kalır; ayırımındayız.

Bu kavrayış ile örgütlü yol alalım gelecek 7 Nisan'lara, dileriz. Hekimlerin - sağlık emekçilerinin kitlelerde böylesine bir bilinç (ayırımına varma!) oluşması için öncü aydın sorumluluğu sıcak fırında! 21. yüzyılda, gebelik planlamasından başlayarak **erişilebilecek en nitelikli sağlık hizmeti** ve gereçlerini **temel insan hakkı** olarak tanı**mamak**, ortaçağa savrulmaktır. Kaldı ki sağlıklı-eğitimli toplum olmadan uygarlığı, bilimselteknolojik ilerlemeleri sürdürmek olanaksızdır. DSÖ'nün **tek tıp - tek sağlık önermesi** ile *insan - hayvan* - çevre sağlığı bütüncül yaklaşım konusu edilmelidir. Başka türlüö zaten “*sürdürülebilir*” değildir. BM 3. Binyıl Kalkınma Hedefleri, 2030 sonrasına bir daha ötelenmemelidir. Başta İHEB (*İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi*) olmak üzere (10.12.1948, md.25) pek çok uluslararası antlaşma ve sözleşmede benimsenen **SAĞLIKLI YAŞAM HAKKI**ni herkese **tam olarak** gerçekleştirmek, 21. yüzyıl şafağında gezegenimizde erişilen uygarlık düzeyine çok yakışacaktır. Üç yalın gerekçeyle:

1. *Çünkü hem bu görkemli başarınınıuygarlığın yaratıcısıdır sağlıklı ve eğitilmiş insangücü*
2. *Hem de onsuz (sağlıklı - eğitilmiş insangücü) uygarlığı sürdürüm olanaklı ve anlamlı değildir.*
3. *Başka türlüö insan onuru ve “erdemli düzen” (küreselleşme yerine!) ile bağdaştırılmaz.*

Neoliberal utanmaz kapitalizm, dizginlenerek “*sağlıklı yaşam hakkı*”nı teslim edip *ilkelliğinden* bir parça kurtulmalı ki o da “*biraz daha*” ömrünü uzatabilsin (!?) İnsanlık uyanıyor... Bu yabanıl (vahşi) ve ölçüsüz sömürü sürgit kılınamaz. *Uygarca uzlaşma çağımızın kaçınılmaz gereği*. En temel adımlardan ilki, “**HER AİLEYE 1 ÇOCUK**” ilkesi ile, aşırı ve mutlak olarak gereksiz, yaşama ve yoksula açık tehdit **nüfus artış hızını düşürmek** olmalı. Daha *sağlıklı - adil - erdemli - gönençli dünya* düzeni olanaklıdır